

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2014-02-07

M2013/3099/Ke

M2013/2076/Ke

Miljödepartementet*Kemikalieenheten**Loïc Viatte**Telefon 08-405 45 13**E-post: loic.viatte@regeringskansliet.se*

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2014-02-11
Dnr:	001-206/2014
Till:	RV

**Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om investeringsstöd för
hållbar återföring av fosfor**

PM
2013-03-27 Ärendenr:
NV-01539-12

Komplettering av delredovisning investeringsstöd för fosforåterföring

1 Uppdraget

I april 2010 redovisade Naturvårdsverket sitt regeringsuppdrag att göra en uppdaterad version av Aktionsplan för återföring av fosfor. Naturvårdsverket ger förslag till en rad åtgärder av olika aktörer. Förslag till en ny förordning för återföring av avloppsfraktioner till mark samt förslag att utreda förutsättningar och möjligheter för ett finansiellt stöd för ny teknik för utvinning av fosfor.

Naturvårdsverkets redovisning 2010 remitterades. Förslag om att utreda ett investeringsstöd för ny teknik för utvinning av fosfor på annat sätt än genom återföring av slam välkomnas av ett stort antal remissinstanser.

Regeringen gav 2012-02-02 Naturvårdsverket i uppdrag att göra en kartläggning av olika fosforresurser i samhället. Naturvårdsverket ska även utreda, motivera och vid behov föreslå ett investeringsstöd för teknikutveckling för utvinning av fosfor ur olika fosforresurser. Denna del av uppdraget redovisades den 31 augusti 2012. Detta är en komplettering av denna delredovisning.

2 Bakgrund

Försök med central utvinning av fosfor ur avloppsfraktioner har inte utvecklats i den takt som förutsågs i Naturvårdsverkets tidigare Aktionsplan från 2002. Många av de storskaliga metoder som diskuterades då har inte blivit kommersiellt tillgängliga. Snarare har flera initiativ avslutats efter 2002, däribland Krepro- och Bioconprocesserna.

I Naturvårdsverkets redovisning 2010 gjordes bedömningen att den svaga teknikutvecklingen i Sverige under de sista tio åren tyder på att någon form av styrmedel krävs för att få till stånd en utveckling och tillämpning i Sverige av nya metoder. Om man väljer ett investeringsstöd så är det viktigt att detta är ett teknikneutralt stöd.

Av den samhällsekonomiska underlagsrapporten till Naturvårdsverkets tidigare aktionsplan från 2002 identifieras att någon form av statligt investeringsstöd skulle behövas under åtminstone en tioårsperiod som ett nödvändigt styrmedel för att uppnå en hög återföring av fosfor med låg föroreningsgrad i avloppsfraktionen. Intensifierad forskning och utveckling av pilotskalanläggningar och försökssystem av nya tekniker kan bidra till en lägre kostnad och högre miljöprestanda i ett längre tidsperspektiv.

3 Utgångspunkter och bedömningar

Denna PM redovisar utgångspunkter för principiella bedömningar, mål, omfång, bidragsberättigade verksamheter och programutformning och bedömningskriterier som ett investeringsstöd för fosforåterföring skulle kunna ha.

Denna PM omfattar inte förslag till finansiering av investeringsstödet, eller samhällsekonomiska och kostnadseffektivitetsbedömningar av ett investeringsstöd.

Utgångspunkterna för bedömningar och förslag för investeringsstödet är:

- Naturvårdsverket tidigare bedömningar i den i april 2010 uppdaterade "Aktionsplan för återföring av fosfor".
- Naturvårdsverkets tillämpning av investeringsstöd i egna program, alltså Klimatinvesteringsprogrammen (Klimp), EU-programmet LIFE+ och de tidigare lokala investeringsprogrammen
- Naturvårdsverkets erfarenheter av andra myndigheters program främst då Tillväxtverkets hantering av strukturfonderna och Vinnovas program som t ex Forska & Vax samt utlysningar inom området miljöteknik och miljöinnovationer.

Följande utgångspunkter bör vara vägledande för den konkreta utformningen av ett investeringsstöd för fosforåterföring.

3.1 Investeringsstödet bör ha tre typer av externa mål: miljömål, innovationsmål och näringspolitiska mål

Det centrala för detta stöd är att minska miljöbelastningen och öka resurseffektiviteten. Rent generellt kan sägas att det är svårare både att hantera och följa upp ett stöd ju fler mål som ska beaktas. Innan man adderar fler mål nedan bör man därför göra en bedömning av om nyttan av att ha ytterligare mål överstiger kostnaden.

Preliminära miljömål

Öka graden av ändamålsenlig återföring av fosfor till livsmedelsproduktion och andra odlingssystem.

Öka graden av ändamålsenlig återföring av andra växtnäringsämnen än fosfor som främst kväve, men också mikronäringsämnen till odlingssystem, om de är nära förbundna med fosfor i det aktuella substratet.

Minska risker vid återvinning av avfall och restprodukter som innehåller fosfor till odlingssystem, genom att minimera förekomsten av tungmetaller, halogenorganiska ämnen, läkemedelsrester, virus och bakterier och andra ämnen med negativa konsekvenser för miljö och hälsa.

Minska utflödet av växtnäringsämnen från odlad mark, och minska övergödning av sjö och hav.

Naturvårdsverket avser att presentera mer preciserade förslag till etappmål för hållbar återföring av fosfor under 2013.

Innovationsmål

Skapa och sprida ny teknik och innovativa lösningar på detta område. Ett investeringsstöd för fosforåterföring ska öka olika aktörers incitament för att ägna sig att utveckla och driftsätta system för ändamålsenlig fosforåterföring.

Näringspolitiska mål

Främja bildandet och utvecklingen av miljöteknikföretag, utvecklingen av dessa företags produkter och tjänster samt främja miljöteknikexport inom området fosforåterföring.

3.2 Investeringsstödet interna mål

Investeringsstödet ska ge så stora positiva effekter som möjligt i förhållande till bidragets storlek (bidragseffektivitet).

Ett investeringsstöd för fosforåterföring ska inte ge en alltför tung administrativ börda för de myndigheter och andra aktörer som hanterar systemet.

Investeringsstödet ska uppfattas som ett transparent, tydligt och rättsäkert system.

Investeringsstödet för fosforåterföring ska inte strida mot EU:s statsstödsregler. Eftersom investeringsstödet finansierar pilotprojekt är detta sannolikt oproblematiskt. Frågan bör dock utredas närmare innan beslut fattas.

Investeringsstödet utformas med två olika delprogram

Erfarenheterna från andra liknande investeringsstöd som både ska stödja en generell utveckling med betydande inslag av teknik- och innovationsutveckling och samtidigt åstadkomma ett brett genomslag av önskvärda lösningar, talar för att investeringsstödet bör delas upp i två olika delprogram med något skilda kriterier, finansieringsandelar och typer av åtgärder.

Därför föreslås investeringsstödet för fosforåterföring delas upp i

Delprogram 1 (Kostnadseffektiva åtgärder) avses stödja kostnadseffektiva åtgärder som kan implementeras på kort sikt på bred bas och i stor omfattning, och som ofta kan karaktäriseras som inte helt okänd teknik och metod, men där ekonomiska incitament måste finnas för att påskynda implementeringstakten. Detta delprogram föreslås omfatta 75% av stödmedlen, och ha en tämligen låg bidragsandel på 20-30 %

Delprogram 2 (Innovativa teknislösningar) avses stödja innovativa och mer oprövade teknislösningar på framkanten. En bredd på lösningar ska eftersträvas, en mångfald av olika tekniker och metoder prövas. Detta delprogram föreslås omfatta 25% av stödmedlen och ha en väsentligt högre bidragsandel på 50-80%.

3.3 Investeringsstödet avgränsningar - Vilka substrat ska hanteras?

Naturvårdsverket har tidigare konstaterat att för svensk del finns också andra fosforkällor än mineralgödsel och avloppsslam att tillgå som i dag inte utnyttjas utan blir till avfall. I den apatitmalm som bryts i Kiruna finns fosfortillgångar som vida överstiger Sveriges behov av fosfor-gödselmedel och som kan nyttjas om det blir ekonomiskt intressant. Ett annat exempel är slakteriavfall. Beräkningar visar att slakteriavfall och kadaver innehåller jämförelsevis upp mot hälften av den fosfor som finns i Sveriges samlade avlopp. Det finns också avsevärda mängder fosfor i flöden kopplade till pappersmassatillverkning och biobränslen. Stora fosforflöden finns också vid brännerier och bryggerier och en del annan livsmedelsindustri. Här återvinns restprodukterna bl.a. som djurfoder så att näringsämnen återgår i kretslopp.

Alla väsentliga avfallsfraktioner/ substrat med höga fosformängder ska därför kunna omfattas av systemet (VA-slam, matavfall, rötrester, gödsel från djurbesättningar, toalettavfall från enskilda avlopp, askor för förbränning av organiskt material, slakteriavfall, bottenmassor och gruvavfall).

Syftet med ett investeringsstöd för fosforåterföring är att utveckla tekniker och metoder som väsentligt minskar miljö- och hälsoriskerna med återföring av bearbetat substrat till odlingssystem.

Metoder och tekniker som ökar det bearbetade substratets lämplighet som gödningsmedel ska prioriteras. Detta innebär att ren framställning av fosfor inte är den enda prioriterade åtgärden – kan en lämplig sammansättning av växtnäringsämnen produceras ur substratet så är detta naturligtvis lämpligt.

Återföring av fosfor kan ske till olika slags odlingssystem, inte bara till livsmedelsproduktion utan också till t ex energiskog, park- och trädgårdsanläggningar, grönytegödsling och andra odlingssystem. Då substituerar det bearbetade substratet andra gödningsmedel.

3.4 Investeringsstödet avgränsningar – vilka typer av tekniker och metoder är bidragsberättigade?

Bidrag bör kunna utgå inte bara för att nyutveckla teknik, utan också för att testa enskilda tekniklösningar eller skapa testbäddar för en rad systemlösningar i lämpliga sammanhang.

Stöd bör inte utgå för tekniker eller metoder som är företagsekonomiskt lönsamma, och inte heller till ren FoU-verksamhet. De tekniker eller metoder som får stöd bör vara så kostnadseffektiva som möjligt. Slutsatsen av detta blir att delprogram 1 bör prioritera tekniker som är alldeles strax innan lönsamhetsgränsen, under det att delprogram 2 kan delfinansiera systemlösningar som ligger tidigare i utvecklingsarbetet.

För delprogram 1 bör tekniker och metoder inte vara helt okända eller oprövade, även om de kan vara nya för Sverige. I detta fall kan mycket väl urval och bedömningar av möjliga bidragsberättigade tekniker/system baseras på en sammanställning av de tekniksammanställningar som Naturvårdsverket och andra aktörer gjort inom området som visar de system och metoder som idag är mycket när genomförande eller har genomförts i andra länder.

En systematisk sammanställning av metoder och tekniska system genomförs för avloppslösningar och andra system som bär fosforfraktioner, systemlösningar för nyttiggörande av fosfor samt hygieniserings- och riskelimineringssåtgärder i syfte att värdera potentialen för att återföra fosfor och andra växtnäringssämnen samt reducera och eliminera spridning av farliga ämnen till miljön. En sådan sammanställning bör kunna ligga till grund för beslut inom ramen för delprogram 1.

Att införskaffa teknologi från andra länder för att testa i Sverige och föra in som delar av svenska system för att vässa och värdeöka dessa system kan vara en viktig del av delprogram 1.

För delprogram 2 som ska främja uppkomsten av nya, innovativa tekniker är det inte lämpligt att i förväg göra alltför snäva avgränsningar av vilka metoder och tekniker som kan vara bidragsberättigade. Dock bör bidragen begränsas även för detta program till sådana system som kan bedömas genomföras på högst medellång sikt.

Att föra ihop en rad redan existerande systemkomponenter till större fungerande helhetliga system (integrerade systemlösningar) kan också i många fall anses vara innovativa lösningar.

Att föra ihop tekniska systemkomponenter med biologiska eller ekosystembaserade delar är också ett sätt att bygga integrerade system, som i många fall kan ha många fördelar, både ekonomiskt och miljömässigt. Exempel på detta är Alnarp Cleanwater Technology, som är en innesluten systemlösning där både mikroorganismer och vattenväxter använder avloppsvattnets växtnäring, på ungefär samma sätt som naturliga eller konstruerade våtmarker i naturen kan ses som polersteg i VA-verk.

Investeringsstödet för detta delprogram bör inte finansiera ren FoU, utan snarare främja tillämpningen och uppskalning av metoder som redan finns som pilot- eller laboratorieskalanläggningar.

3.5 Investeringsstödet avgränsningar – åtgärder uppströms, nedströms eller mitt emellan?

I många fall kan åtgärder uppströms vara avgörande för hur väl lämpat ett substrat som t ex VA-slam kan endera spridas tämligen direkt till någon form av odlingssystem, eller hur lätt och hur lönsamt det är att bearbeta substratet till ett lämpligt, riksfritt gödningsmedel.

Ett exempel på åtgärder ”högt upp” uppströms är urinsortering, där det är välkänt att urinfraktionen som en del av avloppsvatten är en mycket liten del av totalvolymen samtidigt som den innehåller större delen av fosfor och nästan allt kväve. Urin har samtidigt en växtnäringssammansättning som gör den mycket lämplig som gödningsmedel för växtodling.

Att skapa ett rent substrat – i detta fall humanurin – kan vara förenat med investeringskostnader för t ex installation av både urinsortande toaletter och installation av multipla avloppsledningar eller duplikatsystem från fastigheter.

I skalans andra ände nedströms kan vi ha t ex utfällning till struvit som kan användas i VA-verk för att återvinna 50-60% av fosforinnehållet, och bilda en ren växtnäringssubstrat. Ändå mer nedströms är självfallet bearbetning av VA-slam till rena växtnäringssubstrat eller den ännu i stort sett oprövade lågflödesmuddringen av bottenmassor.

Åtgärder från hela kedjan bör i princip vara bidragsberättigade, men en viss högre prioritering av åtgärder uppströms är ändå motiverad, i synnerhet om man då bygger mer kretsloppsanpassade VA- och avfallslösningar. Detta kopplar också till kostnadseffektivitetsbedömningen.

Rimliga systemavgränsningar måste dock ändå göras inom ramen för investeringsstödet. Om exempelvis en systemlösning för bearbetning av svartvatten till växtnäringssubstrat förutsätter dubbla avloppsrör i fastigheter, så bör investeringsstödet enbart finansiera sådana infrastrukturtillägg som behövs för att demonstrera och testa systemlösningen.

Om särskilda infrastrukturförändringar krävs som en del av nya innovationer eller tekniklösningar så bör dessa inte i första hand finansieras via statliga bidrag, utan snarare genom ändringar i regelverk som byggnormer, andra tekniska konstruktionsnormer eller tekniska standarder.

Kan substrat spridas till odlingsmark utan särskild bearbetning, t ex genom högre kvalitetskrav på olika fosforinnehållande fraktioner som möjliggör spridning utan särskild bearbetning, så ligger detta också utanför syftet med ett investeringsstöd för fosforåterföring och är då inte berättigat till bidrag från detta system.

Gränsfall kan dock finnas där vissa kvalitetskrav är en nödvändig förutsättning för efterkommande bearbetning. Hur detta ska bedömas eller avgränsas är en viktig detalj i utformningen av ett investeringsstöd för fosforåterföring.

3.6 Investeringsstödet avgränsningar – vilka aktörer är bidragsberättigade?

Sökande ska vara en aktör som köper upp och implementerar tekniker för återföring av fosfor och andra växtnäringsämnen, i första hand kommunala förvaltningar och kommunala bolag. Kommunala samverkansförbund, regionförbund och privata företag som har egna eller hanterar väsentliga avfallsfraktioner med högt fosforinnehåll.

Även företag som utvecklar och anpassar ny teknik och metod kan söka bidrag, i första hand då från delprogram 2 (Innovativa tekniklösningar).

3.7 Investeringsstödet medelsram

Hur mycket medel som bör allokeras till detta investeringsstöd beror på flera olika svårbedömda faktorer. En utgångspunkt är programperioden som vi bedömer bör vara minst fem år, eftersom stödets karaktär är att få fram nya lösningar i ganska komplexa systemsammanhang, och att "färdiga produkter" att upphandla i stor utstäckning saknas. Investeringsstödet måste också vara av en så stor omfattning att det skapar incitament bland aktörerna att skapa nya system för fosforåterföring ur slam, avfall och andra substrat.

En första bedömning är att ett minimibelopp för att få ett fungerande investeringsstöd under en femårsperiod är $5 \text{ år} \times 50 \text{ miljoner kronor/år} = 250 \text{ miljoner kronor}$ för hela programperioden.

4 Bedömningskriterier för ansökningar

Ett bedömningssystem där olika bedömningsparametrar poängsätts och sammantaget leder till en prioritering av samtliga enskilda projektansökningar bör utvecklas med motsvarande system för bedömning av Klimp-åtgärder som modell. Därefter fördelas medel till projekten i löpande prioritetsordning inom den budgetram som finns.

Bedömningssätt utvecklas och tillämpas i en bedömningspraxis som utvecklas och dokumenteras under programperioden, och godkänns i princip av den rådgivande grupp som är knuten till programmet för investeringsstöd.

Ansökningar prioriteras utifrån en poängmässig bedömning av samtliga av följande kriterier:

1. Projektet rör en väsentlig avfallsfraktion.
2. Projektet innebär investeringar i monoförbränning och efterföljande termokemisk behandling av aska för att utvinna fosfor.

3. Projektet kan väsentligt öka tillgången på fosfor och andra växtnäringsämnen.
4. Projektet återvinner också andra resurser som energi, vatten eller andra ämnen.
5. Projektet skapar på annat sätt väsentliga kretsloppslösningar också genom åtgärder uppströms.
6. Projektet reducerar risker för miljö och hälsa för användning av substrat i odlingssystem.
7. Projektet bidrar till att förhindra eller minska övergödning.
8. Projektet rör en verksamhet som är vanlig eller av betydande omfattning i Sverige och EU.
9. Hög kostnadseffektivitet (gäller delprogram 1).
10. Hög överförbarhet och breda implementeringsmöjligheter (gäller delprogram 1)
11. Implementering bör kunna ske på kort sikt av en betydande verksamhetsutövare (gäller delprogram 1).
12. Hög innovationsgrad när det gäller metod och teknik (gäller delprogram 2) för kända systemflöden eller substrat.
13. Projektet utvecklar tekniklösningar inom nya sakområden, branscher eller substrat för fosfor återföring (gäller delprogram 2).
14. Projektet förväntas bidra till utvecklingen av svenska miljöteknikföretag och miljöteknikexport.
15. Projektets medfinansiärer och samarbetspartners bedöms som väsentliga och tillräckliga för praktiskt genomförande av projektet.
16. Projektet ansluter väl till lokala och regionala politikmål.

Dessa kriterier som är avsedda att sammantaget avspegla investeringsstödet tre typer av mål tilldelas vart och ett procenttal som motsvarar dess prioritering i ett helhetsperspektiv, och ges vart och ett en total bedömningspoäng.

En arbetsmetod för detta bör utvecklas, liknande den i Klimp-programmen, vilket möjliggör att komma fram till en enhetlig, konsekvent, tydlig, kommunicerbar och rättssäker helhetsbedömning av den enskilda ansökan.

5 Genomförandeaspekter

5.1 Programlängder och projektens genomförandetid

Programlängden bör vara 5 år, med 2-3 ansökningsomgångar och en genomförandetid för varje enskilt projekt eller åtgärd på fyra år.

Möjligen skulle delprogrammet 2 med mer innovativa åtgärder ha en genomförandetid på 6 år för varje åtgärd.

Medel bör vara sökbara under programmets tre första år, under det att genomförande och slutrapportering kan få i vissa fall sträcka ut sig längre i tiden.

Tiden för varje enskilt projekt bör beslutas vid beslut om beviljande av medel. Möjligheten till förlängning bör vara mycket minimal, och bara tillämpas i undantagsfall eller inte alls.

5.2 Ansökningsförfarande och beslut om bidrag

Möjligheter till förändringar av genomförandetid och modifieringar i projektinnehållet i enskilda projekt bör kunna ske genom ändringsbeslut, i analogi med Klimp-programmets motsvarande förfarande, under projektperioden, efter godkännande av beslutande myndighet och inom befintlig budgetram för projektet.

Inga förhandsbesked bör ges om minimal eller maximal projektstorlek, även om karaktären på delprogram 1 och 2 motiverar något volymmässigt större projekt för delprogram 1.

Former för säkring av medfinansiering bör utvecklas.

Projektmedel bör gå att förena med olika former av stöd från EU-program.

Det bör övervägas att utveckla projektansökningar i två eller tre steg, i form av planeringsbidrag, pilotprojekt och mer fullskaleimplementering i analogi med Vinnovas sätt att besluta om projektstöd i exempelvis programmen Utmaningsdriven innovation eller Forska & Vax.

Projekt som får avslag i delprogram 2 ska ges möjlighet att söka medel från delprogram 1, om än då med motsvarande lägre delfinansieringsandel.

Ansökningsförfarandet bör ha ett rationellt, kommunikativt IT-stöd, i form av webbaserade blanketter som underlättar både för sökande och för handläggare i myndighetens bedömningsgrupp.

Ansökningsförfarandet och beslut om tilldelning av bidrag bör stödjas av ett av regeringen beslutat regelverk, som t ex en föreskrift som med fördel kunde använda föreskriften för klimatinvesteringsprogrammen som förlaga.

5.3 Bedömning av ansökningar – huvudman, organisation och genomförande

Huvudman för detta investeringsstöd bör vara en myndighet, som också står för kansliresurserna. Detta arbete finansieras av programmedlen.

Ett rådgivande råd bör inrättas som stöder huvudmannens arbete och som granskar förslag till beslut och andra väsentliga aktiviteter inom programmet.

I rådet bör följande myndigheter ingå: Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Vinnova, Havs- och vattenmyndigheten, Formas och/eller Mistra samt Jordbruksverket. Till rådet bör också på lämpligt sätt knytas företrädare för Sveriges kommuner och landsting (SKL) och för någon VA-Huvudman på kommunal eller mellankommunal nivå, Svenskt Vatten, Avfall Sverige och någon/några av organisationerna för tillämpad FoU som SP, IVL, och JTI samt branschorganisationen VARIM.

5.4 Kommunikation, erfarenhetsspridning, uppföljning och utvärdering

Effektiviteten i investeringsstödet som ett program som påverkar omvärlden är i hög grad beroende av god information och kommunikation

Kommunikation behövs för att

- Göra existensen av investeringsstödet och dess syfte väl känt bland aktörerna. I första hand kommunerna - VA-huvudmännen och teknikutvecklare/leverantörer.
- Skapa en välfungerande gränsyta och kommunikationskanal mellan detta investeringsstöd och de forskningsfinansierande aktörerna som Vinnova, Mistra, Formas och de aktörer som arbetar med tillämpad forskning (främst då IVL, SP och JTI). Detta med syfte att uppmärksamma utvecklingsprojekt som är på forskningsstadiet eller tidigt i produkt- och systemutveckling på möjligheten att vidareutveckla FoU-projekt vidare till tillämpningar nära marknaden.
- Information och kommunikation behövs också för att föra ut investeringsstödet resultat och erfarenheter, både genom att lyfta fram enskilda goda projektresultat i form av goda exempel, men också genom att föra vidare mer strukturella utvärderingsbaserade erfarenheter. Det långsiktiga målet för detta är naturligtvis att goda projektresultat från investeringsstödet snabbare helt eller delvis ska kopieras av andra aktörer, utan ytterligare kostnader för staten. Naturvårdsverkets erfarenheter av resultatspridning och erfarenhetsåterföring från LIFE- och Klimp-programmen kan bilda basen för ett sådant arbete. Både huvudmannen för investeringsstödet och bidragstagare föreslås ha ett visst, något olikartat, ansvar för informationsspridning av resultaten från investeringsstödet.

Ca 1-2 % av programmets medel bör avsättas för detta syfte under programperioden.

5.5 Uppföljning och utvärdering

Detta är viktigt inte bara för att belägga investeringsstödet måluppfyllelse och effektivitet, utan också för att kunna dra generella slutsatser som rör aktörerna, så att eventuellt ny policy och nya regelverk kan utvecklas som främjar fosforåterföringen inom olika samhällssektorer.

Uppföljning av de faktiska miljöeffekterna och andra förväntade effekter enligt ansökan kan också användas som en grund för slutreglering av det statliga bidraget. Regelverket från klimatinvesteringsprogrammen kan här vara vägledande, där exempelvis en måluppfyllelse på lägre än 75% än vad som anges i ansökan leder till viss reduktion av det statliga bidraget.

Det också viktigt att utvärderingar sker på projektnivå, och också av de produkter, tjänster och systemlösningar som utvecklats inom ramen för investeringsstödet för att belägga deras miljöprestanda och ekonomi, där de bästa enskilda resultaten kan anses vara goda exempel och spjutspetslösningar inom området.

Sådan information kan användas på många sätt, t ex för att vidareutveckla BAT i miljöbalken, stärka marknadsföringen hos innovativa miljöteknikföretag, ge underlag till upphandlare inom kommuner och andra delar av offentlig sektor som hanterar system- och teknislösningar för vatten, VA, avfall mm samt att ge de kommuner som är på framkanten ett erkännande för sitt goda arbete.